

Toelichting adviezen deel 4 opdrachtbeschrijving commissie Janssen: Toekomst van de FAC

Aanleiding

Bij de bespreking van de tussenstand van de conclusies en aanbevelingen van de commissie Janssen in de vergadering van de FAC d.d. 28 februari jl., bleek dat vooral veel vragen leefden over de adviezen uit deze commissie ten aanzien van de toekomst van de FAC (deel 4 opdrachtbeschrijving commissie Janssen).

*Deel 4 opdrachtbeschrijving Commissie Janssen:
Toekomst van de FAC*

- a. Formele commissie of niet?*
- b. Vertegenwoordiging*
- c. Vergaderfrequentie*
- d. Politiek / a-politiek en kaderstellend*
- e. Taken en onderwerpen FAC*

Achtergrond

Provinciale Staten van Utrecht hebben op 11 december 2017 besloten tot het instellen van een Financiële Audit Commissie (hierna: FAC). Deze commissie is de opvolger van de subcommissie voor de jaarrekening.

Vanaf het begin is alle aandacht van de FAC uitgegaan naar het proces om te komen tot een afronding van de accountantscontrole van de jaarrekening 2017. De dossiers zoals de Uithoflijn, Hart van de Heuvelrug en de Dolderseweg waren om allerlei redenen zeer complex. Op het dossier Uithoflijn is uiteindelijk een gedeputeerde en de toenmalige provinciesecretaris gevallen. Het gaat voor nu te ver om in te zoomen op deze dossiers. Feit is wel dat alle tijd en aandacht hieraan opging en het uitermate politieke processen werden. In een poging om grip op dit alles te krijgen ging de vergaderfrequentie omhoog en ontstond een commissie in de vorm en omvang zoals wij deze op dit moment kennen.

Eind 2019 heeft in opdracht van PS een evaluatie plaatsgevonden waarin onderzoek is gedaan naar het functioneren van de FAC bij de sterk uit de hand gelopen jaarrekeningcontrole 2017.

De hoofdvraag van de uitgevoerde evaluatie luidt: *In hoeverre heeft de FAC, met de beschikbare informatie, adequate invulling gegeven aan haar taak "richting te geven aan de accountantscontrole"?* Het antwoord hierop is dat de FAC onvoldoende in positie is gebracht om richting te kunnen geven aan de accountantscontrole van de jaarrekening 2017. Hier lagen verschillende oorzaken aan ten grondslag waarvan in de eindrapportage "Toezicht en controle" (januari 2020, dr. Langelaar) verslag wordt gedaan.

In het opgeleverde rapport n.a.v. deze evaluatie wordt geconcludeerd dat het jaarrekeningenproces binnen de provincie al een aantal jaren moeizaam verloopt. Daardoor was het niet mogelijk om de controle voor de wettelijke termijn van 15 juli 2018 af te ronden. Bij de controle van de jaarrekeningen 2015 en 2016 deed dit probleem zich ook al voor, waarvan de oorzaak gelegen is in de provinciale administratieve organisatie, interne controle en cultuur. Destijds heeft de accountant daarover aanbevelingen gedaan maar die zijn vervolgens onvoldoende opgepakt door de hiervoor verantwoordelijken, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Bij de controle van de jaarrekening 2017 bleek dan ook dat de informatie(voorziening) nog steeds te wensen overliet. Bovendien bleek dat, op basis van externe signalen (klokkenluider), extra bijzondere controles nodig waren. Uiteindelijk heeft de accountant op 29 juli 2019 de resultaten van het accountantsonderzoek naar de jaarrekening 2017 aangeboden aan Provinciale Staten. Het vertrouwen tussen PS-GS-ambtelijke organisatie was tot een dieptepunt verworpen.

Met de start van de nieuwe bestuursperiode na de verkiezingen van 21 maart 2019 is een begin gemaakt om de basis weer op orde te krijgen. Grote stappen voorwaarts zijn gezet, met als belangrijkste resultaat dat het is gelukt om in één bestuursperiode uiteindelijk 6 jaarrekeningen vastgesteld te krijgen. Diverse verbeterprogramma's zijn opgezet zoals BV Beter. Ook is de PUB (Provinciaal Utrechtse Bondgenoten) in het leven geroepen om de relatie en het vertrouwen tussen PS-GS-ambtelijke organisatie te herstellen waarbij ook het respecteren van ieders rol en verantwoordelijkheid onderdeel hiervan uit maakt.

Een van de aanbevelingen uit de evaluatie was om aan het eind van de afgelopen Statenperiode nogmaals naar de FAC te kijken. De commissie Janssen heeft dit ter harte genomen en opgenomen in hun opdrachtbeschrijving. De conclusie van de commissie Janssen is dat er zeker zaken zijn die verbetering behoeven, maar dat er geen sprake meer is van een met 2017 vergelijkbare situatie. Grote stappen zijn gezet en worden nog gezet. Ook de PUB heeft duidelijk zijn vruchten afgeworpen.

Kijkend naar de huidige stand van zaken waarbij geen extremen meer aan de orde zijn zoals hierboven omschreven, constateert de commissie Janssen dat een financiële auditcommissie effectiever kan zijn dan dat het nu is en zich naar aard, omvang, inhoud en taak beter moet onderscheiden van de andere commissies. Op deze wijze is het mogelijk om als technische en deskundige adviescommissie de verdieping te zoeken, slagvaardiger te zijn en het politieke debat en oordeelsvorming in de andere commissies te laten plaatsvinden.

Dit alles overwegend maakt dat de commissie Janssen het volgende advies uitbrengt:

- Van een formele Statencommissie terug naar een adviescommissie (= terug naar een landelijk gangbare "normaal"-situatie)
- Beperkte omvang en verlaging van de vergaderfrequentie
- Vanwege de juridische aard obv de Provinciewet van een adviescommissie vindt oordeelsvorming op Statenvoorstellen niet meer plaats in de FAC, maar in de andere commissies
- Leden worden op naam benoemd door PS en bezitten financiële kennis en/of affiniteit
- Technische commissie; politiek debat op inhoud vindt in de inhoudelijke commissie plaats
- Taken:
 - Alles omtrent accountant
 - Bespreken uitkomsten doelmatigheidsonderzoeken / rekenkameronderzoeken -> rekenkameronderzoeken op inhoud in de desbetreffende inhoudelijke commissies bespreken, niet in de FAC
 - (door)Ontwikkeling P&C-cyclus, monitoring, bewaking
 - Risicomanagement
 - Advies uitbrengen aan PS over begroting, jaarrekening etc.
 - Toezien op proces interne beheersing + bedrijfsvoering
 - Adviseren over onderzoeksprogramma + voorstellen voor onderzoek
 - Gesprekspartner Randstedelijke Rekenkamer (niet zijnde de inhoudelijke adviezen)
 - Bespreken Interne Controleplan

Doordat de toekomstige FAC een puur technische adviescommissie is en er geen politieke oordeelsvorming meer plaats vindt op Statenvoorstellen, kan de commissie louter uit leden bestaan met financiële kennis en/of affiniteit. Er is geen sprake van vertegenwoordiging namens een fractie; benoeming is op basis van expertise en/of affiniteit. De vergaderingen zijn voor een ieder openbaar, alsook de vergaderstukken. De benoemingsprocedure is transparant en vindt plaats door een besluit van Provinciale Staten. Alle fracties kunnen kandidaat-leden aandragen.

De door de commissie Janssen geformuleerde doelstelling voor de toekomstige FAC:

De Auditcommissie is belast met advisering aan en overleg namens Provinciale Staten over alle activiteiten die van belang zijn voor een goede beheersing op het gebied van rechtmatigheid en doelmatigheid, en het kunnen vervullen van haar kaderstellende en controlerende bevoegdheid.

Dit alles vraagt om een omslag in denken; van een formele Statencommissie naar een financieel-technische adviescommissie die Staten-breed het vertrouwen geniet dat zij in het belang van geheel Provinciale Staten met een beperkt takenpakket de juiste dingen doen. De commissie Janssen ziet deze doorontwikkeling van de huidige FAC als logische en gewenste stap.